

Autoreferat przedstawiający opis kariery zawodowej oraz istotnej aktywności naukowej

1. Imię i nazwisko

Piotr Koprowski

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe lub artystyczne – z podaniem podmiotu nadającego stopień, roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.

2000 r. – **tytuł magistra historii** uzyskany po ukończeniu studiów magisterskich na kierunku historia na Wydziale Filologiczno-Historycznym Uniwersytetu Gdańskiego i obronie pracy magisterskiej pod tytułem „Zbędni ludzie”. *Szkic do portretu inteligenta rosyjskiego epoki mikołajowskiej*. Promotor: dr hab. Franciszek Nowiński, prof. UG; recenzent: dr hab. Zbigniew Opacki, prof. UG.

2005 r. - **stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie historii**, nadany uchwałą Rady Wydziału Filologiczno-Historycznego Uniwersytetu Gdańskiego z dnia 01 lipca 2005 roku na podstawie przedstawionej rozprawy doktorskiej pod tytułem: *Między nadzieją a zwątpieniem. Zarys ewolucji światopoglądu Iwana Turgieniewa*. Promotor w przewodzie doktorskim: dr hab. Franciszek Nowiński, prof. UG; recenzenci: dr hab. Marian Broda, prof. UŁ, dr hab. Zbigniew Opacki, prof. UG; Dyplom nr 2558.

3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych.

Od 01 października 2006 r. jestem zatrudniony na stanowisku adiunkta w Instytucie Historii na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Gdańskiego (do 30 września 2022 r. w Zakładzie Historii Myśli i Kultury Politycznej, od 01 października 2022 r. - w Zakładzie Historii XIX wieku).

W latach 2002-2006 byłem zatrudniony jako nauczyciel historii i wiedzy o społeczeństwie w Liceum Ogólnokształcącym im. Janusza Stanisława Pasierba w Pelplinie.

4. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.). Omówienie to winno dotyczyć merytorycznego ujęcia przedmiotowych osiągnięć, jak i w sposób precyzyjny określać indywidualny wkład w ich powstanie, w przypadku, gdy dane osiągnięcie jest dziełem współautorskim, z uwzględnieniem możliwości wskazywania dorobku z okresu całej kariery zawodowej.

Jako osiągnięcie naukowe stanowiące podstawę ubiegania się o stopień doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie polonistyka przedstawiam monografię: *Między sacrum i profanum. Biografia intelektualna Janusza Stanisława Pasierba*, Rzeszów 2019, ss. 643. Recenzentem wydawniczym rozprawy jest ks. prof. dr hab. Jan Sochoń.

Monografia *Między sacrum i profanum. Biografia intelektualna Janusza Stanisława Pasierba* wpisuje się w obręb historii idei. Stanowi próbę przedstawienia podstawowych treści, problemów, które myśl ks. Janusza Stanisława Pasierba (1929-1993), teologa, historyka sztuki, poety, z racji samej swej chrześcijańskiej wymowy i charakteru zakłada, i które jako założone oraz w określonym stopniu explicite wyrażone, obecne są we wszystkich jej przejawach. W celu realizacji tego zadania badawczego wyzyskałem formułę „biografii intelektualnej”.

Określenie „biografia intelektualna” jest niezwykle wymowne. Wskazuje na pragnienie uchwycenia tego, co współtworzy wizerunek ideowy jednostki, tylko i wyłącznie właściwego dla niej porządku sensu, porządku, w którym zawiera się stosunek do świata, do samego siebie i własnej aktywności w realiach doczesności. Na światło dzienne wydobyte zostały przeto różnorodne, bliskie Pasierbowi idee, a także poglądy i zapatrywania myśliciela, stanowiące o kształcie i specyfice jego indywidualnego „ja”. Wszystko to, co mogło być potraktowane jako bezpośredni lub pośredni przejaw Pasierbowego samookreślenia się otrzymało skonceptualizowaną postać. W przypadku tego katolickiego twórcy i intelektualisty owo samookreślenie dokonuje się przez odniesienie do sacrum. Myśl autora *Miasta na górze* oraz właściwy jej, zakładany i wypowiedziany przez nią porządek sensu wyrażają ów stosunek, stosunek mający nie tylko walor poznawczy. Nie bez znaczenia jest bowiem fakt, iż na formację intelektualną i duchową Pasierba wywierało wielki wpływ kapłaństwo. To ono uruchamiało i uwypuklało specyficzne procesy sensotwórcze, umożliwiając uwypuklenie i legitymizację nadrzędnej postawy życiowej.

Pasierbowy system myślowy, a więc i będąca jego konceptualizacją biografia intelektualna posiada – innymi słowy – swoje centrum, przesądzające o sposobie porządkowania całości, o wyborze zasadniczego kryterium hierarchizacji znaczeń, sensów. Przesądzające, lecz nie w jednoznacznie wyznaczony sposób: ideowe centrum analiz i przemyśleń autora *Czasu otwartego* – określające ich tożsamość odniesienie się do sacrum – może być – i jest – konkretyzowane w różnorodnych „odcieniach”, nie tracąc chrześcijańskiego charakteru. Jest to możliwe m. in. dlatego, że tożsamość i wspólnota myśli Pasierba konstytuują się już w sferze intencji i a priori zakładanego przez nią, w określonych ramach, charakterystycznego dlań porządku sensu. Biografia intelektualna tego twórcy jawi się w związku z tym jako „konstrukcja” skończona, zamknięta.

Swoistość Pasierbowej myśli polega w dużej mierze na tym, iż zasadniczym punktem samookreślającego ją odniesienia jest sacrum. Wybór takiego charakteru procesu własnego samookreślania się oznacza, obiektywnie rzecz ujmując, pewnego rodzaju przeciwstawienie się kartezjańskiej świadomościowej koncepcji człowieka cogito oraz akceptację potrzeby więzi jednostki ze światem „wewnętrznym” i zewnętrznym, ze Stwórcą i z innymi ludźmi jako koniecznego warunku samowiedzy. Obecne w myśli Pasierba poglądy, idee, przeświadczenia interesowały mnie przede wszystkim jako treści wyrażające właściwy mu sposób ujęcia i rozumienia człowieka i świata. Pierwszoplanowym celem analiz była rekonstrukcja właściwego rzeczonemu myślicielowi i konstytutywnego dlań treściowo-problemowego a priori intelektualnego, obejmującego to, co dla niego – jako chrześcijanina – jest już z góry założone, ustanawiające swoiste fundamenty samego projektu tego, co dla Pasierba ma być najistotniejszym „światem” oraz „podmiotem”, czyli łącznie – porządkiem sensu, wyrażającym jego spojrzenie na świat i żyjącego w nim człowieka. Rozstrzygające o tym, czym jest dla tego katolickiego duchownego i intelektualisty „świat” jawi się tegoż „świata” przedrozumienie. Przedrozumienie w tym sensie, że owo ideowe a priori stanowi zestaw przesłanek, które stanowią o Pasierbowej tożsamości i dopiero umożliwiają jego rozumienie otaczającej rzeczywistości i samorozumienie się w jej obrębie. Ustanowiony w ten sposób schemat treściowo-problemowy stanowi wyraziste ramy, w których dopiero pojawiły się, zostały umieszczone i niedowolnie zinterpretowane różnorakie dylematy, zdarzenia i działania, będące przedmiotem zainteresowania Pasierba – bystrego obserwatora.

W kontekście wspomnianego przedrozumienia, niezwykle istotnego w namyśle i pracy nad

biografią intelektualną autora *Liturgii serca*, warto zwrócić również uwagę na tzw. projekt podmiotowy. W rozprawie staram się pokazać, jak treść konstytutywnej dla Pasierbowej myśli intencji samookreślenia się pelplińskiego twórcy predeterminuje kształt podmiotowości, tego, co „znajduje się” w realiach doczesności i współtworzy również autora *Czasu otwartego* porządek rzeczywistości. Eksplikując to, co myśl Pasierba zakłada, wypełniam treścią, problematyzuję ową przedmiotowość, wskazując zarazem na jej nieprzypadkowość. Owa „przedmiotowość” nie jest bowiem jakością znajdującą się poza ramami „uruchomionego” przez Pasierbowy projekt ideowo-duchowy procesu sensotwórczego. Jej zamysł powstaje właśnie w obrębie tegoż projektu, w następstwie przyjętej świadomie intencji sensotwórczej.

Warto w tym miejscu zarysować współtworzące biografię intelektualną Pasierba treści i problemy. W warstwie treściowej rzeczona intencja uzależnia możliwość dokonania przez myśliciela samookreślenia od uprzedniego odniesienia się do Absolutu. Zakłada przeto taki sposób ujęcia i rozumienia rzeczywistości, a więc porządek sensu, w obrębie którego owo uzależnienie i ściśle z nim związany wybór fundamentalnego kryterium odniesienia mogą zaistnieć jako rozstrzygnięcia – w roli zasadniczego wyboru ideowego – wykluczające innego rodzaju sensowność czy wręcz dopuszczalną możliwość wyboru innych jakości. Z wyjściową intencją Pasierba – podmiotu jest związany określony, taki a nie inny, projekt sensu.

Można więc skonstatować, iż owa intencja, adekwatnie do swej treści, zakłada, zapowiada możliwe dla niej ujęcie zarówno podmiotu, jak i przedmiotowego porządku rzeczywistości - przede wszystkim w tym zakresie, iż możliwy dla niej „podmiot” musi być podmiotem, którego odniesienie do świata daje się ująć przez treść tejże intencji. W myśli Pasierba mamy – innymi słowy – do czynienia ze „światem” ujętym przez pryzmat określonego przedrozumienia – bezwzględnie z punktu widzenia autora *Miasta na górze* sensownej i uzasadnionej jakości. Jego biografia intelektualna, stanowiąc rezultat analizy intencji samookreślenia się Pasierba, może być odbierana jako odzwierciedlenie specyficznego porządku sensu, porządku, w ramach którego i przez który ów autor utwierdził swoją samowiedzę podmiotową. Oznacza to, że ważnym składnikiem intencji samookreślenia, charakterystycznej zresztą dla każdego myśliciela i twórcy chrześcijańskiego, jest zamysł samopoznania i samozrozumienia się jako reprezentant rodzaju ludzkiego w ogólności i chrześcijanin w szczególności. Efektem tych procesów jest uzyskanie określonej podmiotowej prawdy i ukonstytuowanie się jako podmiot owej intencji. Kwestie te zostały podjęte – w szerszym kontekście biograficzno-ideowym – w pierwszym rozdziale rozprawy, zatytułowanym „*Dziecko nie [...] młodych rodziców*”. *Wokół życia i spuścizny twórczej*.

W warstwie strukturalnej już sama treść intencji konstytutywnej dla Pasierbowego świata idei określa podstawy jego wewnętrznej struktury. Określa je jako a priori wyznaczone przez dwie fundamentalne relacje: Bóg – człowiek, jednostka ludzka – Stwórca oraz związane z nimi ujęcie: faktyczność – postulowany ideał (a więc spełnienie intencji). Wymienione wyżej relacje oraz ujęcie wyznaczają podstawy topografii autora *Czasu otwartego* porządku sensu. Pozostałe problemy, sensy, wartości i uwarunkowania pojawiają się w myśli Pasierba, a w konsekwencji dają się jej badaczowi niedowolnie zlokalizować i treściowo odczytać w możliwej dla Pasierbowego świata idei przestrzeni znaczeniowej, poprzez odniesienie do owych relacji. Te ostatnie znalazły swoje rozwinięcie i intelektualne pogłębienie w drugim: *Bóg – „zakochany poeta”* i trzecim: *Człowiek – partner Stwórcy* rozdziale książki.

W konglomeracie ideowych problemów współtworzących biografię intelektualną Pasierba można – i należy – wskazać zwłaszcza te, przed którymi myśliciel stanął niejako z konieczności i których próbę rozwiązania musiał podjąć. Wydaje się, że wiążą się one – przynajmniej w pewnym stopniu – z Pasierbowym pragnieniem swoistej legitymizacji wybranego sposobu i kierunku aktu samookreślenia się. Nie bez znaczenia jest też chęć legitymizacji treści postulowanego przezeń ideału społecznego i zamierzonych metod realizacji, mających gwarantować jego spełnienie w realiach doczesności. Intencja samopoznania i samozrozumienia – stanowiąc integralny element

Pasierbowej intencji samookreślenia się – wiąże w ewidentny sposób podstawowe pytania myśliciela o Boga, o człowieka (a więc i o samego siebie) z pytaniami o kulturę jako środowisko bycia jednostki ludzkiej oraz o rzeczywistość społeczno-polityczną, w którą ta jest również „zanurzona”. Innymi słowy: dla Pasierba istotny jest nie tylko zestaw problemów mających umocowanie transcendentalne, ale również taki, który go nie posiada, przynajmniej nie musi. U podstaw takiego stanowiska autora *Liturgii serca* – podobnie jak w ogóle u podstaw jego intencji samookreślenia się – leży zatem założone przez nią i odpowiadające jej, określone ujęcie własnej podmiotowości oraz – ze względu na „podmiotowość” i „zewnątrzność” wyrażonej przez nią mediatyzacji, jej „uwikłania” w świat – określone ujęcie świata kultury i świata społeczno-politycznego. Obydwa światy, obecne w myśli Pasierba, zostały poddane analizie w czwartym: *Kultura – pomost między „widzialnym” i „niewidzialnym”* i piątym: *Świat społeczno-polityczny* rozdziale pracy.

Jeśli partycypacja w sacrum i w sferze kultury, a także nieobojętność na społeczno-polityczny wymiar egzystencji stanowią – a twierdzą, że tak jest – podstawę Pasierbowego samorozumienia się, proces jego samookreślenia się, a także wyznaczająca go intencja dokonania samookreślenia się nie może sprowadzać się do wymiaru poznawczego, lecz musi zarazem obejmować, jako ściśle ze sobą związane, wymiary: poznawczy, religijno-etyczny i społeczny. Wymiar religijno-etyczny jest przede wszystkim związany z relacjami: Bóg – człowiek, jednostka ludzka – Stwórca, społeczny zakłada określoną strukturę, w ramach której dana osoba może – i powinna – zaistnieć jako podmiot społeczny, zaś poznawczy – „informuje”, że prawdziwe samopoznanie musi zawierać poznanie owych dwu zależności. Pasierbowe samookreślenie się, którego analiza stanowiła zasadniczy cel piszącego te słowa, obejmuje więc jako koniecznie ze sobą powiązane: samopoznanie, autolegitymizację religijno-etyczną i społeczno-kulturową samorealizację. Wymienione wymiary owego samookreślenia się są swoiste dla biografii intelektualnej autora *Miasta na górze*. Posiadacz tejże biografii konstytuuje się jednak przede wszystkim jako podmiot moralny, dla którego obowiązek czy wręcz swoista misja wynikająca z faktu bycia chrześcijaninem ma wagę „istoty”, co zakłada określoną hierarchizację idei, treści, sądów, wyznaczającą prymat wymiaru religijno-etycznego w stosunku do pozostałych, wymienionych powyżej, wymiarów.

Nietrudno odnaleźć w myśli Pasierba przejawy tegoż prymatu. Staralem się wykazać, że w zakresie wymiaru poznawczego jest to m. in. moralne zabarwienie pojęcia prawdy, uzależnienie możliwości pełnego poznania dziejów, porządkowania i hierarchizowania ważnych faktów dziejowych od przyjęcia określonego ideału religijno-moralnego. W zakresie wymiaru samorealizacji społecznej widoczne jest uzasadnienie wyboru kierunków, celów i środków działania w realiach „tu i teraz” przez treści etyczne ideału społecznego. Stosownie do trójwymiarowości pokrótce scharakteryzowanej intencji, założone przez nią przesłanki jej sensu i racji muszą więc obejmować jednocześnie zasadność poznawczą, legitymizację religijno-etyczną oraz zaangażowanie społeczne. Oznacza to również, iż założona przez nią a priori wizja rzeczywistości pojawia się w sferze Pasierbowego porządku sensu jako koncepcja, która posiada zarazem intelektualne (m. in. naukowe, filozoficzne) oraz religijno-etyczne uzasadnienia, a zawarty w niej ideał społeczny, na którego realizację jest nakierowana jako zasadniczo możliwy do realizacji, choć nie „natychmiast”, lecz w przeciągu określonego – dłuższego lub krótszego – okresu czasu. Jest z tym ściśle związany kolejny fakt: poszczególnym odślonom myśli Pasierba zostaje niejako automatycznie wyznaczona możliwa przestrzeń znaczeniowa, a więc tym samym również określone ograniczenie znaczeniowe na dopuszczalną treść relacji, sądów, stwierdzeń itp. Dla przykładu, stosunek społeczeństwa polskiego po 1989 r. do rodzącego się kapitalizmu musi – i został – przez myśliciela ujęty w sposób zależny od postulowanego stosunku między tymże społeczeństwem a kategorią sacrum. Podobnie, by podać inny przykład, jeśli Pasierb zadaje w swoich dziełach określone pytania, to sposób ich stawiania zostaje ukierunkowany, świadomie, jak można sądzić, w

stronę poszukiwania odpowiedzi mieszczących się w możliwych i niezbędnych – ze względu na warunki sensowności jego świata idei – granicach znaczeniowych. W przeciwnym wypadku owocowałyby to zakwestionowaniem podstaw chrześcijańskiego porządku sensu.

Wyznaczone a priori przez treść konstytutywnej dla Pasierbowego widzenia świata intencji – dwie fundamentalne relacje: Bóg – człowiek oraz jednostka ludzka – Stwórca, a także układ: faktyczność – postulowany ideał i inne, zorientowane „ku górze” kategorie ideowe, posiadają jednocześnie swój wymiar poznawczy, religijno-moralny i społeczny. W konsekwencji – ze względu na to, że właśnie owe relacje stanowią fundament właściwego Pasierbowskiemu porządku sensu – interesująca nas biografia ideowa posiada trzy quasi-autonomiczne podstruktury, oparte na określonych kryteriach sensowności: naukowo-logicznej spójności i zasadności, legitymizacji moralnej oraz skuteczności społecznej. Podstruktury te w istocie nie są jednak w pełni samodzielne, pozostając – niezależnie od własnych wyznaczników sensowności – odniesionymi do przesłanek sensowności myśli autora *Czasu otwartego* w ogóle. Niedowolne odtworzenie znaczenia poglądów, refleksji wyrażonych w dorobku twórczym Pasierba wymaga więc umiejscowienia ich w globalnej strukturze jego porządku sensu.

Mając powyższe na uwadze, wskazać można podstawowy rys problematyczności prezentowanej biografii intelektualnej. Jest nim osoba ludzka i jej wybory, postawy, działania jako problem. Szczególnie wyrazisty jest jednak – ze względu na fakt uwypuklenia powinności moralnych – rys moralny, umocowany w chrześcijaństwie. Stosownie do tego biografia intelektualna Pasierba jako struktura typu moralnego zakłada i zawiera taką koncepcję rzeczywistości, która ujmuje ową rzeczywistość jako sferę sensownego, w znacznej mierze możliwego jej spełnienia. W konsekwencji rozważania tego myśliciela mogą być postrzegane jako swoiste obiektywizacje dylematów, wynikających z różnorodnych uwarunkowań, uwikłań losów życiowych człowieka, dla którego – zgodnie z treścią Pasierbowej intencji samookreślenia się – rozwiązanie trapiących go problemów jest przede wszystkim spełnianiem chrześcijańskich – moralnych powinności.

Z drugiej jednak strony bezdyskusyjnie jawi się to, że treściowa różnorodność poglądów pelplińskiego twórcy, dostrzegalne zróżnicowanie sposobów ich artykulacji, ekspozycji oraz konkretnych metod konceptualizacji problemów stojących przed jednostką ludzką i formułowanych propozycji rozwiązania tychże nie może – po prostu – zostać wydedukowana z Pasierbowego a priori ideowego. W ramy swoich konstrukcji myślowych włączał on bowiem również teorie i poglądy filozoficzne, etyczne, religijne o proveniencji genetycznie pozachrześcijańskiej. W owych konstrukcjach odzwierciedlenie znalazły również zachodzące wówczas procesy społeczno-kulturowe i polityczne, zaznaczył się wpływ przeżyć, odczuć katolickiego duchownego, dążeń europejskiego intelektualisty oraz doświadczeń posoborowego Kościoła rzymskokatolickiego.

Zasygnalizowane powyżej właściwości myśli autora *Liturgii serca* nie podważają postawionej przeze mnie tezy o roli ideowego a priori w wyznaczaniu zasadniczych rysów Pasierbowego porządku sensu. Co więcej, są z nią zgodne. W istocie już sama treść intencji specyficznie rozumianego samookreślenia się polskiego myśliciela zakłada otwartość tegoż na zarówno myślowy, jak i pozamyślowy kontekst zewnętrzny. Nie tylko zresztą zakłada, ale także określa – przynajmniej w ogólnym stopniu – granice i charakter wspomnianej otwartości, wpływając znacząco na możliwości i kształt selekcji zapożyczeń zewnętrznych, na stopień ich modyfikacji. W związku z powyższym rodzi się również problem wzajemnego odniesienia wspólnoty ideowo-religijnej, jaką stanowi myśl Pasierba i uwarunkowań tejże myśli. Owa wspólnota to – innymi słowy – pewna autonomiczna całość, posiadająca swoistą tożsamość oraz określone reguły wewnętrznej koherencji. Jeśli więc konstrukcje myślowe „z zewnątrz” posiadały właściwości niezgodne lub wykluczające się z owym „nachyleniem” tej całości znaczącej lub nie mieściły się w możliwej dlań przestrzeni znaczeniowej, nie miały Pasierbowej „etykiety”. Konstrukcje te mogły być obecne w rozważaniach twórcy, lecz nie mogły wywrzeć – i nie wywarły

– decydującego wpływu na to, kim on był, czego pragnął, w co wierzył, do czego dążył.

Pasierbowi, a zwłaszcza jego twórczości poetyckiej, poświęcono znaczną ilość różnego rodzaju publikacji, większych i mniejszych rozpraw, ogólnych i szczegółowych. Nie powstała jednak żadna praca, której założeniem byłoby przebadanie spuścizny autora *Czasu otwartego* pod kątem przedstawionych powyżej ważnych podstaw i uwarunkowań umożliwiających ukonstytuowanie się charakterystycznego dlań porządku sensu, będącego rdzeniem biografii intelektualnej tegoż myśliciela. Rozprawa *Między sacrum i profanum* ma – chociaż w jakimś stopniu – wypełnić tę lukę. Jej podstawę źródłową stanowi spuścizna Pasierba: utwory poetyckie, eseje, artykuły popularnonaukowe, teksty naukowe.

Pozostałe osiągnięcia naukowo-badawcze

Jako pozostałe osiągnięcia naukowe wskazuję przede wszystkim monografię. Dwie spośród nich:

W kręgu romantyzmu. Kształtowanie się struktur światopoglądowych Iwana Turgeniewa oraz Pozytywista, ale jaki? Światopogląd Iwana Turgeniewa w latach 1848-1883, oparte na kanwie doktoratu, dotyczą krystalizowania się, a następnie ewolucji światopoglądu rosyjskiego pisarza i myśliciela Iwana Turgeniewa.

Kolejna książka, zatytułowana *Między podmiotowością jednostkową a oddziaływaniem społecznym. Szkice z historii idei*, jest zbiorem szkiców poświęconych (poza szkicem o fenomenie pracy badawczej historia idei pt. *Intelekt, intuicja, zabawa i gra w pracy badawczej historia idei*) polskiej poezji drugiej połowy XX i początku XXI w. Przedmiotem mojego zainteresowania stały się przede wszystkim te formy, cechy i sposoby konstruowania wypowiedzi poetyckiej, które wpisują się w swoiste ramy między podmiotowością jednostkową a oddziaływaniem społecznym, które pokazują relacje „ja” - „ty” oraz „ja” - „oni”, odsłaniają ich podłoże, przejawy i „klimat”. Spojrzenie oczyma historia idei na polską poezję współczesną w tej perspektywie można przeciwstawić choćby ujęciu jej w postaci dokonań poetyckich, czyli jako całości dokonań twórczych danego poety czy też grupy poetów, z wyzyskaniem pełnego zestawu utworów, stylów i tematów. Przedmiotem mojej uwagi jest myśl poetycka twórców mniej znanych szerszemu gronu czytelników (m. in. takich, jak Zbigniew Jankowski, Piotr Kupczak, Teresa Smurzyńska, Leszek Orwid-Pluta, Grzegorz Maria Pozimka, Jerzy Niemojowski, Helena Gordziej, Mirosław Stecewicz, Jan Marszałek, Tadeusz Śliwiak, Stanisław Zajączek, Bernard Antochewicz, Zdzisław Radosław Szymański), co jednak nie oznacza braku możliwości współkształtowania przez nich współczesnego wyobrażenia poezji i poszerzania poetyckiej wypowiedzi o interesujące wątki i obrazy.

Idea zakorzenienia lub niezakorzenienia w świecie społecznym, czerpania zeń bądź zamykania się na jego wpływy i oddziaływanie to ważny „klucz” porządkujący przestrzeń artystycznych dokonań owych poetów. Tworzy ona stałe odniesienia do innych, interesujących kwestii, zwłaszcza natury etyczno-swiatopoglądowej. Ale – z drugiej strony – idea ta żyje również własnym życiem, pobudzając twórczą wyobraźnię i stanowiąc wyzwanie dla nowych, artystycznych poszukiwań.

Swoistą kontynuacją rozważań zawartych w monografii *Między podmiotowością jednostkową a oddziaływaniem społecznym. Szkice z historii idei* jest książka *Między realnym sensem a odczuciem autentyczności. Poezja polska po 1989 roku (w oglądzie historia idei)*, poświęcona poszukiwaniu takich sposobów uprawiania poezji (pisanie, odczytywanie, interpretowanie i posługiwanie się wierszem), które przywróciłyby jej - nieco obecnie zapomniany – sens realny i zarazem pomogły osiągnąć takie odczucie autentyczności, które mieściłoby się w

obrębie definicji tworzenia kultury, podtrzymywania ciągłości kulturowej i uczestnictwa w życiu literacko-społecznym.

Publikacja *Między realnym sensem a odczuciem autentyczności* jest próbą wyciągnięcia kulturowo-intelektualnych i artystycznych wniosków z sytuacji polskiej poezji po 1989 r., która, w trwającym od czasów romantyzmu „pościgu” za autonomią (prawdą artystyczną), osiągnęła w realiach społeczno-politycznych wykrystalizowanych po upadku „realnego socjalizmu” swój wewnętrzny horyzont sensu, a w pewnym sensie zaczęła nawet go przekraczać. Piszącemu te słowa przyświecał w związku z tym konkretny cel, jakim było zarysowanie podstaw czy zasad takiej estetyki, w perspektywie której artystyczna „wolność od” i „wolność do” w takim stopniu wzajemnie się warunkują i uzupełniają, że kategorie wolności i powinności poezji przestają jawić się jako alternatywne.

Owo pragnienie odszukania zasad realności polskiej poezji ostatniego trzydziestolecia starałem się uzasadnić i usprawiedliwić „etycznie”, dając wyraz przeświadczeniu, iż losy rodzimej poezji nadal stanowią, niezależnie od uwarunkowań kulturowych i światopoglądów twórców, niezwykle wyrazistą metaforę kondycji człowieka w zmieniającym się świecie.

Prace *Między podmiotowością jednostkową a oddziaływaniem społecznym. Szkice z historii idei* oraz *Między realnym sensem a odczuciem autentyczności. Poezja polska po 1989 roku (w oglądzie historyka idei)* wpisują się w nurt badań nad współczesną poezją polską, lecz nie mają ambicji jej porządkowania. Z analiz i interpretacji utworów poetyckich rodzimych twórców drugiej połowy XX i początku XXI w., dokonanych na kartach rzeczonych monografii można wyprowadzić wniosek, że człowiek nie powinien dawać się usypiać różnorodnym ideom, lecz nadawać im status nieustannego bycia „w ruchu”.

Motorem tegoż „ruchu” jest myśl, wpływająca na kształt i specyfikę intelektualno-mentalnego świata (historia idei często jest też określana mianem historii intelektualnej). Jest to widoczne również w tekstach współtworzących kolejną książkę mojego autorstwa, zatytułowaną *W ogrodzie muz. Twórcy – idee – postawy (XIX-XXI w.)*. Bohaterowie tych tekstów, bywalcy „ogrodu muz”, poeci, pisarze, myśliciele, malarze, m. in. Bolesław Prus, Henryk Sienkiewicz, Jerzy Stempowski, Janusz Korczak, Witold Gombrowicz, Jacek Malczewski, Stanisław Wyspiański, Wojciech Weiss, Ignacy Radliński, zmagali się z różnorodnymi dylematami, wątpliwościami, bolączkami i dali temu wyraz w swoich dziełach, podając mniej lub bardziej „wykończone” koncepcje, projekcje, manifestując przywiązanie do określonych postaw, sposobów bycia i postrzegania rzeczywistości.

Rezultaty moich dociekań badawczych zawarłem nie tylko w wymienionych powyżej książkach, lecz również w rozdziałach współtworzących wieloautorskie monografie naukowe (34 teksty), w artykułach w czasopiśmie naukowych (62 teksty), w recenzjach opublikowanych dzieł naukowych (13 artykułów recenzyjnych).

Wszystkie artykuły naukowe opublikowałem w okresie po doktoracie, przy czym 4 spośród nich: „*Chłopski kozuch*” czy „*wykształcona mniejszość*”? *Lud oraz inteligencja rosyjska w ocenie Aleksandra Hercena i Iwana Turgieniewa; Iwan Turgieniew wobec sporów między okcydentalistami i słowianofilami w latach czterdziestych XIX wieku; Iwana Turgieniewa koncepcja miłości tragicznej; Recepcja heglizmu w Rosji na przełomie lat trzydziestych i czterdziestych XIX wieku (Wissarion Bieliński, Aleksander Hercen, Iwan Turgieniew)* napisałem przed doktoratem, w latach 2002-2004.

Jestem również autorem 8 publikacji popularnonaukowych, 5 zbiorów poezji i tekstu prozatorskiego, będącego fragmentem nieopublikowanej powieści pt. *Pierścień kardynała*.

Wystąpiłem z referatami na 43 krajowych i 14 międzynarodowych konferencjach naukowych.

Moje zainteresowania i badania naukowe koncentrują się wokół współczesnej polskiej poezji, polskiej i europejskiej myśli społeczno-filozoficznej XIX-XX w. oraz idei politycznych, cywilizacyjno-kulturowych, edukacyjno-wychowawczych i elementów życia codziennego.

Niezwykle istotny przedmiot badań stanowi dla mnie współczesna polska literatura piękna, przede wszystkim poezja. Zasadnicze pytanie dotyczy w tym przypadku poznawczej wartości literatury (w szczególności poezji) oraz przekładalności treści wyrażonych w języku poetyckim na język filozoficzny. Pojawiają się również kolejne pytania: czy to, co poznaje się dzięki literaturze, uda się wyrazić w języku filozofii?, jaką definicję filozofii i literatury należy przyjąć, by znalazło się w niej miejsce dla analizy utworów poetyckich? Jest dosyć dużo stanowisk w tych kwestiach, przy czym jedno ze skrajnych zajmują reprezentanci tzw. filozofii naukowej, m. in. spod znaku Koła Wiedeńskiego.

W obrębie tej tradycji nie uznaje się istnienia poznania innego niż naukowe, nie istnieje tym samym żadna wartościowa, pozanaukowa teoria rzeczywistości. Tak postrzegana filozofia jest zbieżna z filozofią nauki, zajmującą się w głównej mierze zagadnieniami natury logiczno-metodologicznej. To, co znajduje się poza sferą tak postrzeganej filozofii, nie ma charakteru poznawczego. Nie ma go więc również literatura, ale i nie ma historiozofia, etyka, antropologia filozoficzna czy też metafizyka. Literatura jest w tego rodzaju ujęciu jedynie wyrazem emocjonalnych postaw człowieka. Z tak zarysowanym stanowiskiem historykowi idei, badającemu zarówno teksty filozoficzne, jak i literackie, trudno się zgodzić.

Wychodząc – jako historyk idei - z założenia, że istnieje wspólna funkcja poznawcza literatury i filozofii, sprowadzająca się do realizacji określonego zadania – przekazywania prawd dotyczących sensu świata i ludzkiego życia (jednak za pomocą różnych metod), przypisuję wartość poznawczą każdej wypowiedzi, która „mówi” - pośrednio lub bezpośrednio – coś, co jest lub nie jest prawdą. Wypowiedź nie musi spełniać warunku intersubiektywnej sprawdzalności. Gdyby bowiem został przyjęty ów warunek, wykluczone zostałyby (a tego nie należy wykluczać) istnienie prawd niesprawdzalnych w sposób intersubiektywny. Niezbędne jest posługiwanie się w tym kontekście opisem wartościującym, z którego „wyłaniają się” m. in. odpowiedzi na pytania: w jaki sposób jawią się nam rzeczy?, jakie one bywają, a jakie mogą być?, jaki jest ich sens?

Niekiedy próby sformułowania opisu wartościującego natrafiają jednak na określone trudności, związane m. in. z tym, iż język okazuje się zbyt ubogi, aby przekazać w nim ujrzaną w swoistej badawczo-intelektualnej „kontemplacji” wartościującą wizję rzeczywistości (i sens związany z tym wartościowaniem). Filozof, ale i historyk idei, chcąc temu choćby w jakiejś mierze zaradzić, może wyzyskać metaforę. Metafora, tradycyjny środek stylistyczny używany w poezji, okazuje się w pewnym zakresie niezastąpionym „medium” przekazywania sensu również na gruncie pozapoetyckim. Fakt, iż może posługiwać się nią zarówno poeta, jak i filozof, nie skutkuje jednak zniwelowaniem różnicy w wartości poznawczej literatury i filozofii.

A co się stanie, jeśli uwypukli się tę różnicę? Nawet jeśli, chcąc ją uwypuklić, przyjmie się, iż opis filozoficzny jest abstrakcyjnym opisem świata rzeczywistego, zaś opis literacki – konkretnym opisem świata fikcyjnego, granica między tym, co literackie, a tym, co filozoficzne okaże się często nieostra. Nierzadko bowiem w liryce (w tym również u znacznej części współczesnych polskich poetów) intencją twórcy nie jest tworzenie fikcji w celu pośredniego wyrażenia prawd dotyczących rzeczywistego „tu i teraz”, lecz opis głębszych lub niejawnych struktur świata. To, co z punktu widzenia filozofii jest tylko ekspresją wyobraźni, fantastycznym obrazem, dla poety stanowi element całościowej wizji bytu, zawierającej prawdy i intuicje o „subtelniejszej” proveniencji niż te stanowiące zasoby nauki. O wspomnianej różnicy stanowi stopień abstrakcyjności: opis literacki, zwłaszcza liryczny, przedstawia i afirmuje raczej to, co szczególne, niepowtarzalne, ulotne niż to, co potwierdza takie czy inne reguły, stanowi „tworzywo” określonych prawidłowości.

Jeśli historię idei zdefiniuje się – dosyć ogólnie - jako próbę uchwycenia i zrozumienia sensów rzeczywistości prezentowanych w różnorodnych tekstach, m. in. literackich, to nietrudno skonstatować, że definicja ta nawiązuje do hermeneutyki i jest z nią w pewnym stopniu zbieżna. Środkiem i zarazem celem jest – według hermeneutów - rozumienie świata, manifestującego się w tekstach, pojmowanych jako przejawy życia utrwalone w piśmie. Najważniejsze doświadczenia ludzkości objawiają się, ich zdaniem, w dziełach filozofii i literatury. W opisie literackim manifestuje się zawsze „duch epoki”, obiektywna struktura duchowa, której zrozumienie warunkuje poznanie zarówno historii, jak i ludzi – spadkobierców i zarazem współtwórców tradycji. Chcąc uchwycić życie w całym jego bogactwie, nie wystarczy ograniczyć się jedynie do badania występujących w nim reguł i prawidłowości. Tajemnica życia ukrywa się bowiem w tym, co niepowtarzalne, szczególne, jedyne. Niepowtarzalność, jedyność staje się rękojmnią prawdy. W ramach tej koncepcji literatura uzyskuje dużą wartość poznawczą, gdyż uczy przede wszystkim rozpoznawać i przeżywać najważniejsze dla człowieka wartości - wartości duchowe. Tę swoistą misję spełnia dzięki własnym walorom artystycznym, odgrywającym jednak rolę służebną wobec jakości metafizycznych i egzystencjalnych.

Literatura jest w ujęciu hermeneutyki niezastąpionym źródłem wiedzy, wiedzy o tym, jak ludzie postrzegają, odczuwają i przeżywają otaczający ich świat. Ujęcie to jest bliskie piszącemu te słowa, podejmującego w tekstach naukowych m. in. próbę skonceptualizowania tego, co odkryła współczesna poezja.

5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

Moja aktywność naukowa w uczelniach wiąże się przede wszystkim z uczestnictwem w konferencjach naukowych zarówno krajowych, jak i międzynarodowych, organizowanych m. in. przez Uniwersytet Gdański (Wydział Filologiczny i Historyczny), Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Uniwersytet w Białymstoku, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. W ten sposób nie tylko poznałem różne punkty widzenia badaczy polskich i europejskich m. in. na określone problemy i zagadnienia z zakresu współczesnej polskiej poezji oraz polskiej i europejskiej myśli społeczno-filozoficznej XIX-XX w., ale również zainicjowałem nowe kontakty personalne, owocujące w niektórych przypadkach współpracą na niwie naukowej.

W kontekście tym mogę wspomnieć chociażby o współpracy naukowej z poznanym podczas jednej z konferencji austriackim politologiem dr. Christophem Lachmannem, której pokłosiem jest przygotowanie i złożenie do druku publikacji naukowej pt. *Między modernizacją a ekspansjonizmem. Szkice z dziejów Rosji XIX-XX w.* Współtworzą ją trzy studia. Jestem autorem dwóch spośród nich (*W kręgu modernizacji. Szkolnictwo rosyjskie w dobie panowania Aleksandra II; Mechanizm rządzenia a przebudowa społeczna w Rosji Radzieckiej i Związku Radzieckim w świetle enuncjacji Włodzimierza Lenina i Józefa Stalina (do połowy lat trzydziestych XX w.)*), a trzecie studium pt. *Ekspansja Rosji w Azji Centralnej na przełomie XIX i XX w. Przypadek Afganistanu* jest autorstwa dr. Lachmanna.

Współpracowałem z Oddziałem Kociewskim Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego w Pelplinie i z Biblioteką Diecezjalną im. bpa Jana Bernarda Szłagi w Pelplinie, występując z odczytami i referatami, poświęconymi m. in. wątkom myśli J. S. Pasierba, społeczeństwu obywatelskiemu.

Współpracowałem z Fundacją na rzecz promocji nauki i rozwoju Tygiel, uczestnicząc w organizowanych przez nią konferencjach (w II (2017 r.) i IV (2019 r.) Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej „Polska Ludowa” 1944-1989. Geneza – Stabilizacja – Kryzys – Upadek) i zamieszczając artykuły (*Stosunki polsko-radzieckie w latach 80. XX w. - specyfika i uwarunkowania; Upaństwowione relacje społeczne i społeczeństwo w Polsce Ludowej*) w opublikowanych przez nią monografiach wieloautorskich.

Współpracowałem z Wydawnictwem św. Macieja Apostoła w Lublińcu. W ramach współpracy z wydawnictwem m. in. opatrzyłem wstępem opublikowane przez nie zbiory poezji Agnieszki Syskiej (A. Syska: *Krzak z wody; Stary Testament Psalmy Dawida i Psalmy Salomona*. przekład z hebrajskiego) i zasiadałem w jury organizowanych przez nie konkursów literackich. Byłem członkiem jury II edycji Ogólnopolskiego Konkursu Jednego Wiersza dla Młodzieży „O złote pióro Anioła” (2022 r.) oraz przewodniczącym jury VIII Ogólnopolskiego Konkursu Prozatorskiego im. Fiodora Dostojewskiego dla Młodzieży (2021 r.). Publikację będącą pokłosiem tego ostatniego (*Dzwoneczek Bożych Darów*) opatrzyłem wstępem.

Współpracowałem z Wydawnictwem Naukowym ArchaeGraph, będąc jednym z recenzentów wydawniczych opublikowanej przez nie wieloautorskiej monografii naukowej pt. *Polska lat 20. Między XX a XXI wiekiem Studia historyczno-społeczno-prawne*, red. K. Chwedczuk, K. Łukomiak, Łódź 2022.

Byłem recenzentem w czasopismach naukowych „Studia Rossica Gedanensia” oraz „Historyka. Studia Metodologiczne”.

6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę.

Na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Gdańskiego prowadziłem zajęcia ze studentami slawistyki, rosjoznawstwa, logopedii, wiedzy o teatrze, filologii polskiej (m. in. przedmioty: Historia Rosji, Historia Polski, Historia ZSRR, Historia Europy Wschodniej, Historia Słowiańszczyzny Południowej). Na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Gdańskiego prowadziłem zajęcia ze studentami historii, niemcoznawstwa, krajoznawstwa i turystyki historycznej (m. in. przedmioty: Myśl polityczna, Niemcy w historii Europy Środkowo-Wschodniej, Kraje niemieckie po 1945 r. w kontekście europejskim, Historia i kultura Rosji, Stosunki polsko-niemieckie, Techniki pisania prac akademickich, Historia i kultura Europy Środkowo-Wschodniej, Historia Polski XIX w., Historia powszechna XIX w., Historia powszechna po II wojnie światowej, Historia ruchów religijnych, Proseminarium, Wstęp do badań humanistycznych, Warsztat naukowy historyka).

W latach 2016-2018 pod moim kierunkiem powstało 18 prac licencjackich w Instytucie Historii Uniwersytetu Gdańskiego, na kierunkach historia oraz krajoznawstwo i turystyka historyczna. Jestem recenzentem ok. 40 prac licencjackich i magisterskich.

Byłem kierownikiem praktyk zawodowych na kierunku religioznawstwo w Instytucie Historii Uniwersytetu Gdańskiego.

W 2013 r. byłem współorganizatorem kursu doształcającego na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Gdańskiego „*Historia i społeczeństwo. Dziedzictwo epok*”, adresowanego do nauczycieli przedmiotu „Historia i społeczeństwo” w szkołach średnich. W ramach działań w tym zakresie współtworzyłem siatkę zajęć, sylabusy przedmiotowe oraz opracowałem kosztorys

związany z finansowymi podstawami funkcjonowania kursu. Współorganizowałem ponadto (wraz z Centrum Edukacji Nauczycieli w Gdańsku) konferencję szkoleniową „*Historia i społeczeństwo. Dziedzictwo epok*”. *Przedmiot uzupełniający w szkole ponadgimnazjalnej*, która odbyła się na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Gdańskiego, gromadząc wielu słuchaczy, przede wszystkim nauczycieli szkół średnich w województwie pomorskim.

Współprowadziłem studencko-doktoranckie konferencje naukowe, m. in. konferencję *Kobieta w świecie postsowieckim*, która odbyła się na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Gdańskiego (2015 r.).

Pełniłem funkcję członka komisji olimpiady historycznej dla uczniów szkół średnich, odbywającej się corocznie w Instytucie Historii Uniwersytetu Gdańskiego.

Popularyzowałem wiedzę z zakresu polonistyki i historii wśród uczniów szkół średnich, występując z odczytami i wykładami poświęconymi m. in. polskiej poezji współczesnej, postaci i myśli J. S. Pasierba, Henryka Sienkiewicza, Unii Europejskiej, tożsamości młodzieży europejskiej w Liceum Ogólnokształcącym im. J. S. Pasierba w Pelplinie, w Liceum Ogólnokształcącym im. Świętej Jadwigi Królowej w Tczewie, w I Liceum Ogólnokształcącym w Wejherowie, w Zespole Szkół Budowlanych i Odzieżowych im. H. Sienkiewicza w Tczewie, w Zespole Szkół Ekonomicznych im. ks. Janusza Stanisława Pasierba w Tczewie.

Brałem udział w organizowanych przez rzeczony pelplińskie liceum Pomorskich Festiwalach Poetyckich im. ks. Janusza Stanisława Pasierba, prezentując wykłady poświęcone patronowi szkoły. W czasie trzynastej edycji festiwalu (2008 r.) wygłosiłem wykład pt. *Europa Janusza Stanisława Pasierba* w Wyższym Seminarium Duchownym w Pelplinie.

Wchodziłem w skład jury organizowanego przez Liceum Ogólnokształcące im. Świętej Jadwigi Królowej w Tczewie konkursu wiedzy o św. Jadwidze, w którym brali udział uczniowie ze szkół średnich powiatu tczewskiego. Po etapie szkolnym, obejmującym część pisemną i ustną, odbywał się - w Instytucie Historii Uniwersytetu Gdańskiego – etap pozaszkolny konkursu, kiedy wchodziłem w skład komisji egzaminacyjnej, sprawdzającej zakres wiedzy licealistów na temat św. Jadwigi i czasów, w których żyła.

Popularyzowałem wiedzę związaną z ideą Sprawiedliwego Handlu i sposobami jej wyzyskania w edukacji, m. in. uczestnicząc w konferencji *Globalna edukacja rozwojowa a idea Sprawiedliwego Handlu*, współorganizowanej m. in. przez Polskie Stowarzyszenie Sprawiedliwego Handlu „Trzeci Świat i My” oraz Urząd Miasta Gdańska, wygłaszając referat pt. *Edukacja globalna i rozwojowa* (2009 r.).

7. Oprócz kwestii wymienionych w pkt. 1-6, wnioskodawca może podać inne informacje, ważne z jego punktu widzenia, dotyczące jego kariery zawodowej.

W 2009 r. otrzymałem Nagrodę Rektora Uniwersytetu Gdańskiego Zespołową Stopnia Drugiego za pracę zbiorową pt. *Dom – spotkanie przestrzeni prywatnej i publicznej na tle przemian cywilizacyjnych XIX i XX wieku* (2009).

Wziąłem udział w kilkudziesięciu konkursach poetyckich, głównie o zasięgu krajowym, otrzymując wyróżnienia, m. in. w 2015 r. zostałem nominowany do Nagrody Głównej V Międzynarodowego Konkursu Jednego Wiersza o Puchar Wydawnictwa Św. Macieja Apostoła w Lublińcu, a w 2018 r. zostałem jednym z finalistów konkursu Nagrody Literackiej im. Jarosława Zielińskiego *Złota Róża*.

W 2020 r. Wydawnictwo św. Macieja Apostoła w Lublińcu zgłosiło monografię mojego

autorstwa pt. *Między podmiotowością jednostkową a oddziaływaniem społecznym. Szkice z historii idei* do VI edycji konkursu na najwybitniejsze dzieło z zakresu nauk humanistycznych, o Nagrodę im. Pierwszego Rektora Uniwersytetu Łódzkiego Profesora Tadeusza Kotarbińskiego.

W 2022 r. na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Gdańskiego otrzymałem – w ramach Systemu Ewaluacji Dorobku Naukowego – kategorię jakości działalności naukowej „A”.

.....
(podpis wnioskodawcy)